

להלן פרק ממאמרי "גבולות החופש של העיתונות בתחומי החיסיון והגנת הפרטיות" שפורסם ב"ספר השנה של העיתונאים", 1999-2000, עמ' 121.

ג. התקשורת נגד כבוד האדם והגנת הפרטיות

מונחה על פי העקרונות שהותוו במאמר זה על תפקידיה החיוניים של העיתונות, הגעתי למסקנה שרבים הם נפגעייה של העיתונות ללא כל צורך בכך להגנת המשטר הדמוקרטי במדינה אלא לצרכי התחרות הקיימת בין העיתונאים ולצרכי הקיום של העתון. היו ימים בהם העיתונאים פרסמו ספורי מתח או רומנים בהמשכים כדי לרכוש את צבור הקוראים. היום, אין לקוראים ענין ברומנים פרי הדמיון (הניתנים להם בשפע בטלוויזיה) אלא בסיפורים אמיתיים מהחיים. משיכת הקוראים אל העתון נעשית ע"י תאורי מציצנות, חדירה לפרטיות, הכפשת חשודים לפני שנשמעה ונחקרה גירסתם והובטחה תשתית ראייתית להרשעתם במשפט, ע"י תאור פרטי פרטים של עבירות מין ודברי רכילות, שאין ביניהם לבין תפקיד העיתונות כמגינת הדמוקרטיה ולא כלום. לכן, בעיני, קריאת העיתונות בשם "חופש הביטוי" ו"זכות הציבור לדעת" נגד הנסיונות לצמצם פרסומים כאלה מהדהדות באזני כנשיאת שמם של יסודות הדמוקרטיה לשווא.

לדעתי, ראוי לאסור את פרסום שמותיהם של חשודים, אלא אם יינתן לכך היתר ע"י בית משפט, ולאסור את צלומיהם של חשודים ונאשמים, בעלי דין ועדים, בבית המשפט, לרבות במסדרונות בית המשפט ובכניסה אליו ללא הסכמתם. אילו דעתי נשמעה, שמות הנאשמים, בעלי הדין והעדים הנפגעים ע"י פסקי הדין לא היו מתפרסמים בקבצי הפסיקה (כמו פד"י ופסקים) ללא היתר של בית המשפט, למרות שלא יהיה איסור על פרסום שמותיהם בעיתונות, ולא יפורסמו שמות נאשמים עד הכרעת דינם ללא היתר של בית המשפט למרות הנוכחות האפשרית של עיתונאים וקהל באולמות בית המשפט כדי שיעקבו אחרי השיפוט. תיאסרנה ההדלפות מחקירות המשטרה ופרסום העדויות הניתנות במשטרה. הפרסום של עדויות אלו והליכי החקירה יותנה בהיתר של בית המשפט שיינתן רק מטעמים שבטובת הציבור או בהיתר בכתב של קצין משטרה בכיר מטעמים שבטובת החקירה.

הבעתי את דעתי זו בכתובים בפני ועדת השופט וינוגרד (נשיא לשעבר של בית המשפט המחוזי בתל-אביב) והסברתי את עמדתי בדברים הבאים:

"מדינה המתהדרת בחוקיה הנאורים האמורים להגן על כבוד האדם ולמחוק את הרשעותיו אחרי חלוף מספר שנים מריצוי ענשו איננה יכולה להסתפק רק בחקיקת חוקים צבועים יפה, הנישאים ברמה בבתי המשפט ובהרצאות, אלא עליה לאסור את הפגיעה בכבוד

האדם הלכה למעשה. כל האיסורים המוצעים למעלה מבטיחים זאת. הפגיעה הנוכחית בכבוד האדם בגלל הליכים משפטיים הנפתחים נגדו איננה חיונית וחורגת מהנורמות הראויות לכיבוד האדם וחרותו.

זכות הצבור לדעת במדינה דמוקרטית היא לדעת את כל הנחוץ על מהלכי והרשויות הצבוריות והכלכליות ודרכי שליטתם כדי שעינו של הציבור תהיה פקוחה עליהם, ולקבל מידע על פעילותם כדי שיידע הבוחר בבוא יום הבחירות לבחור את ראש הממשלה והמפלגה העדיפים בעיניו, כשהוא מסתייע לשם כך, בין היתר, במידע הזורם אליו בין יום בחירות אחד למשנהו.

הצבור צריך לדעת על פעילות בתי המשפט אך לשם כך אין צורך בדיווח יומיומי על שמות הנאשמים והחשודים ובהדלפות מחדרי החקירות. אין גם צורך בתמונות החשודים והנאשמים ברגעים הקשים עליהם בבואם לבית המשפט, כשאינם חפשיים להרחיק את העיתונאים והצלמים או להתרחק מהם. הדיווח הקיים היום על חקירות המשטרה ועל המשפטים בבתי המשפט משפיל רבים מהנזקקים לשירותיהם. האישומים והחשדות מפורטים בראשי חוצות, הזיכויים אינם מעניינים. לא ייגרם נזק לציבור אם יעוכב הפרסום (למעט במקרים חריגים) עד להכרעת הדין.

מציצנות אינה מידע והפקרת הפרטיות איננה חיונית לקיום החופש במדינה דמוקרטית. להיפך, היא פוגעת בחירות הפרט ובכבודו, וללא צורך.

מדינה המוכנה למחוק הרשעות ומתירה למסור תצהירי שקר על העדר עבר פלילי אחרי מחיקת ההרשעה איננה צריכה להנציח את הנאשם (או כל בעל דין או עד שפסק הדין פוגע בכבודו) בקבצי הפסיקה הנשמרים לעד ונלמדים שנה אחרי שנה. המשפט העברי התפתח יפה מאד ללא ציון שמותיהם של בעלי הדין ועוצמתה של הפסיקה הנוכחית בעבירות מין בקטינים לא נחלשה בגלל אי פרסום שמות הנאשמים (כדי למנוע את זיהוי קורבנותיהם).

אף על פי שדעתי היום נשמעת כמרחיקת לכת - מוטב לאמצה ויפה שעה אחת קודם, כי כך צריכה לנהוג מדינה נאורה ודמוקרטית שכבוד האדם באמת יקר בעיניה".

וסיימתי את פנייתי לועדה במשפט הבא:

"אם הועדה הנכבדה תאמץ את דעתי ללא מורא מדעות קדומות ומהתקשורת, שענינה לא רק בשמירת החרות והדמוקרטיה, אלא גם בצבירת ממון ע"י מכירת הפרטים הפיקנטיים (על

חשבון כבוד האדם), יש סיכוי שיום יבוא וכל ההצעות הנ"ל תתקבלנה ותפארה את ספר החוקים".

אני מבין שיש חשש שמא בעלות הגרזן לצמצום הענפים הבאשים ייכרת הגזע, ואגב ההגבלות שתוטלנה על פרסומים כאלה או אחרים ימצא השלטון את הדרך לפגוע גם בחופש הביטוי ובמסירת המידע החיוניים לקיומם של הליכים תקינים במשטר דמוקרטי. סבורני שהדרך הנאותה להסרת חשש זה היא בחקיקת חוק יסוד, משורין היטב, שיבטיח את חופש הביטוי ואת זכות הצבור לדעת הנחוצים למשטר הדמוקרטי ויחד עם זאת לא ימנע מאדם את זכותו לפרטיות ויגן על שמו הטוב. החוק, הנראה היום כרחוק, בוא יבוא ומועדו הולך וקרוב בגלל ריבוי הנפגעים מהפרסומים הפוגעים בעיתונות. אין צורך לחכות עד להתאבדות נוספת של נפגע רם מעלה או איש מהשורה בגין פרסום פוגע בשמו וחוסר כוחו להמתין לטיהור שמו. פעילות חקיקתית נמרצת לתחימת הגבולות לחופש העיתונות, שתחל מוקדם ככל האפשר ללא מורא ומשוא פנים לעיתונות, תהיה ביטוי אמיתי, שאיננו רק לתפארת ספר החוקים, לכוונת המחוקק להגן על כבוד האדם ושמו הטוב.